

Číslo výzvy:	02_16_015
Název projektu:	Zvýšení kvality vzdělávání na UK a jeho relevance pro potřeby trhu práce
Číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002362
Příjemce:	Univerzita Karlova
Řídící orgán:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ONKOLOGIE HLAVY A KRKU I.

2020

Klinika otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku
1. lékařská fakulta

Univerzita Karlova a Fakultní nemocnice v Motole

Katedra otorinolaryngologie IPVZ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Onkologie hlavy a krku

- **Multidisciplinární přístup:** chirurgie hlavy a krku, onkologie, plastická chirurgie, maxilo-faciální chirurgie, obecná chirurgie, neurochirurgie, protetika, rehabilitace, radiologie, patologie, nutriční specialisté, sociální péče...
- **Diagnostika + terapie + následná péče o onkologického pacienta (rehabilitace, dispenzární péče)**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Onkologie hlavy a krku

- HNC (Head and Neck Cancer):

- malignity v oblasti hlavy a krku: (horní cesty dýchací a polykací, štítná žláza, slinné žlázy, nos a paranazální dutiny, ucho)
- 5. nejčastější malignity = 600 000/rok ve světě, 5% vřach malignit)

- HNSCC (Head and Neck Squamous Cell Cancer) : dlaždicobuněčné karcinomy sliznice horních cest dýchacích a polykacích (90-95%)

- Ostatní malignity hlavy a krku: glandulárního původu, slizniční melanomy, lymfomy, sarkomy kostí a měkkých tkání, neuroendokrinní nádory...

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Dlaždicobuněčné karcinomy horních cest dýchacích a polykacích

- Dutina ústní, orofarynx, hrtan, hypofarynx:
Relativně častý mnohočetný výskyt (obl. hlavy a krku, jícen...)

- Lymfatické šíření: krční LU
(40% v době DG)

- Vzdálené metastázy: plíce, játra, kosti (5% v době DG)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSSC - Etiologie/Rizikové faktory:

- kouření a žvýkání tabáku
- alkohol, kombinace alkoholu + tabáku
- betelové ořechy, arekové ořechy
- viry (HPV, EBV)
- genetická predispozice
- ostatní: nízký příjem vitamínů; špatná ústní hygiena, malnutrice (Fe, Zn); nižší socioekonomický status, zaměstnání...

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSCC - Epidemiologie

- Poměr M / Ž 4:1 (podíl žen stoupá!)
- Incidence orofaryngeálních karcinomů: ↑↑↑ ↑
- Incidence karcinomů hrtanu: → ↓ ↓
- stoupající incidence v mladších věkových skupinách

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HPV U ORÁLNÍCH A OROFARYNGEÁLNÍCH KARCINOMŮ

- HPV je nalézáno u 50-90% těchto tumorů (v závislosti na sub-lokalitě)
- typ **HPV 16** nalézán u 90% HPV+ případů
- pacienti s HPV pozitivními tumory:
  - **nekuřáci nebo méně často kuřáci**
  - pijí méně alkoholu(?)
  - mají rozdílné sexuální chování→ **odlišná skupina pacientů s epidemiologického hlediska**
- **lepší přežití**
nižší riziko lokoregionálního selhání léčby

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSCC - příznaky

- závislá na lokalizaci tumoru
- bolest vystřelující do ipsilaterálního ucha
- dysfagie / odynofagie / dyskomfort při polykání
- dysfonie / stridor / dušnost
- přítomnost krve ve slinách / krvácení
- zduření na krku

HNSCC – Diagnostický postup

1. **Anamnéza** (symptomy, kuřáctví/konzumace alkoholu, komorbidity)
2. **Fyzikální vyšetření** (sliznice v celé ORL oblasti a zevní vyš. krku!!!), endoskopie v lokální anestezii, videoendoskopie event. s NBI (Narrow Band Imaging) a AFI (autofluorescence)
3. **Histologická verifikace** (biopsie/ FNAB lymfatické uzliny např. v případě neznámého primárního tumoru)
4. **Zobrazovací metody:** CT/MRI (PET CT) USG – zejména vyš. zevního krku, rtg/CT plic, +/- USG jater
5. **Panendoskopie** (v celkové anestezii)
6. Další vyšetření dle potřeby

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSCC – Diagnostický postup u neznámého primárního tumoru – specifika

- Anamnéza a fyzikální vyšetření
- Videoendoskopie, NBI, AFI
- Panendoskopie (v celkové anestezii)
- Histologická verifikace (**cíleně při nálezu suspektního ložiska**, náhodné biopsie (obsoletní?) / **FNAB lymfatických uzlin**)
- Zobrazovací metody:
PET CT, CT/MR vyš. možných suspektních lokalizací v oblasti hlavy a krku

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSCC – staging (TNM)

Tumor - Node – distant Metastasis
(klinický: c), (patologický: p)

TX: nelze stanovit

Tis: carcinoma in situ

T1: ≤ 2 cm

T2: 2 - 4 cm

T3: > 4 cm (další specifika např. nehybnost polovír

T4: šíří se do přilehlých struktur

T4a: resekabilní

T4b: neresekabilní

Stage grouping

Stage 0	Tis	N0	M0
Stage I	T1	N0	M0
Stage II	T2	N0	M0
Stage III	T3	N0	M0
	T1	N1	M0
	T2	N1	M0
Stage IVA	T3	N1	M0
	T4	N0	M0
	T4	N1	M0
Stage IVB	Any T	N2	M0
	Any T	N3	M0
Stage IVC	Any T	Any N	M1

MX: nelze stanovit

M0: bez vzdálených metastáz

M1: vzdálené metastázy

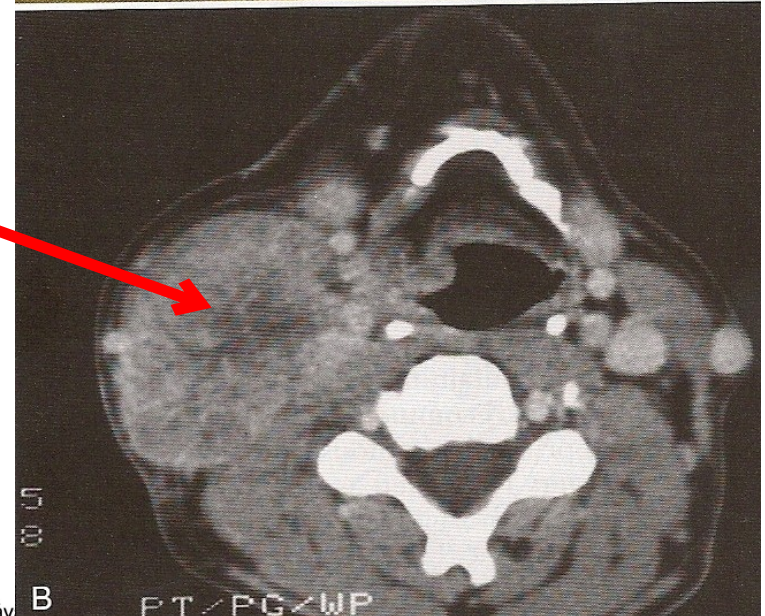
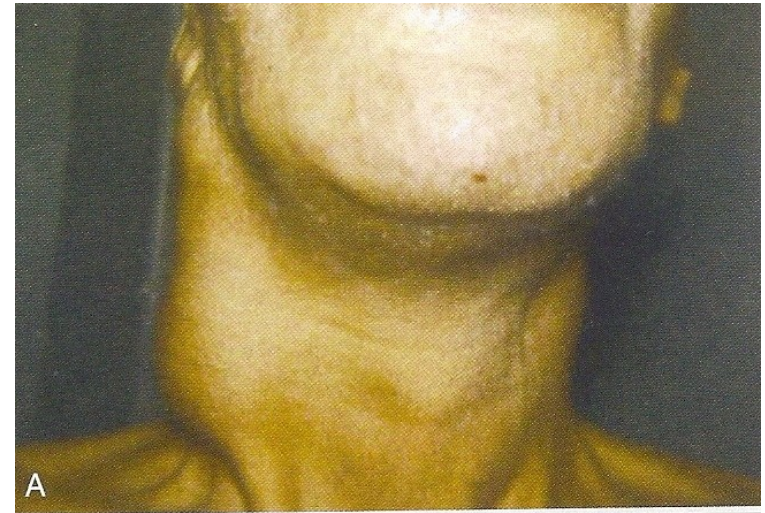
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HNSCC – **Krční metastázy:**

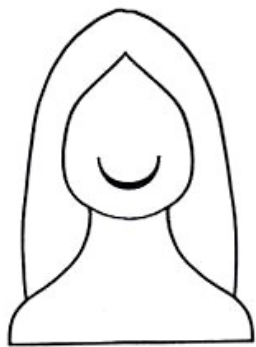
- Pro karcinomy hlavy a krku je **typické LYMFATICKÉ ŠÍŘENÍ**
- Incidence - 40-70% v době dg. (v závislosti na lokalizaci a velikosti primárního tumoru)
- Představují **nejvýznamnější prognostický faktor**
✦ (N+ snižuje přežití o 50%)
U HPV + tumorů mají pravděpodobně nižší význam

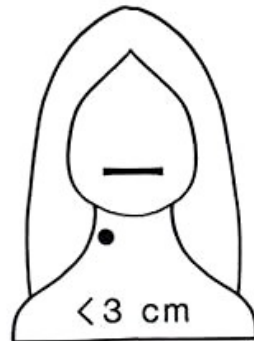
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Myers, E a Carrau, L *Operative otolaryngology: head and neck chirurgie, 2nd ed. 2008.*

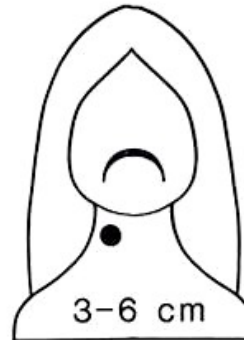
HNSCC – Staging krku:

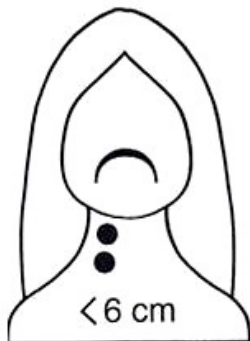
N₀

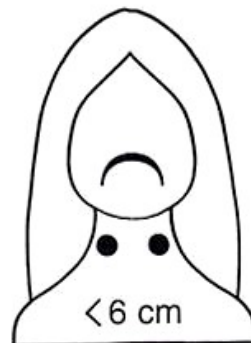
N₁

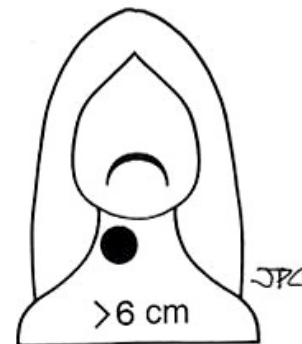
N_{2a}

N_{2b}

N_{2c}

N₃

TNM klasifikace
nezohledňuje:

- Extrakapsulární šíření
- Lokalizaci N+

Což jsou významné
rizikové faktory!!

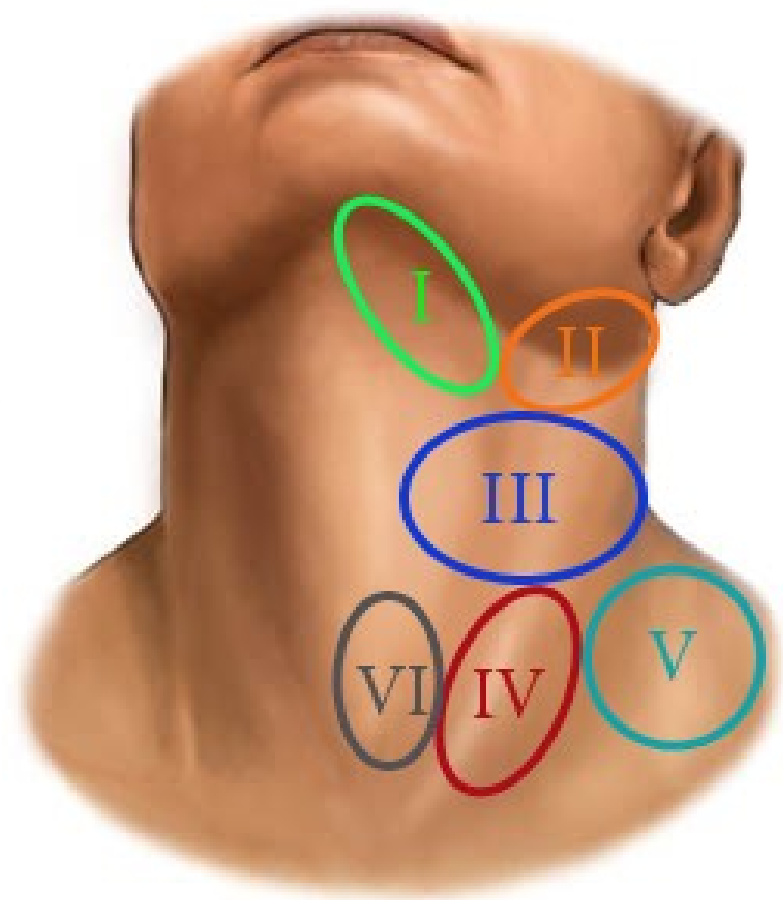
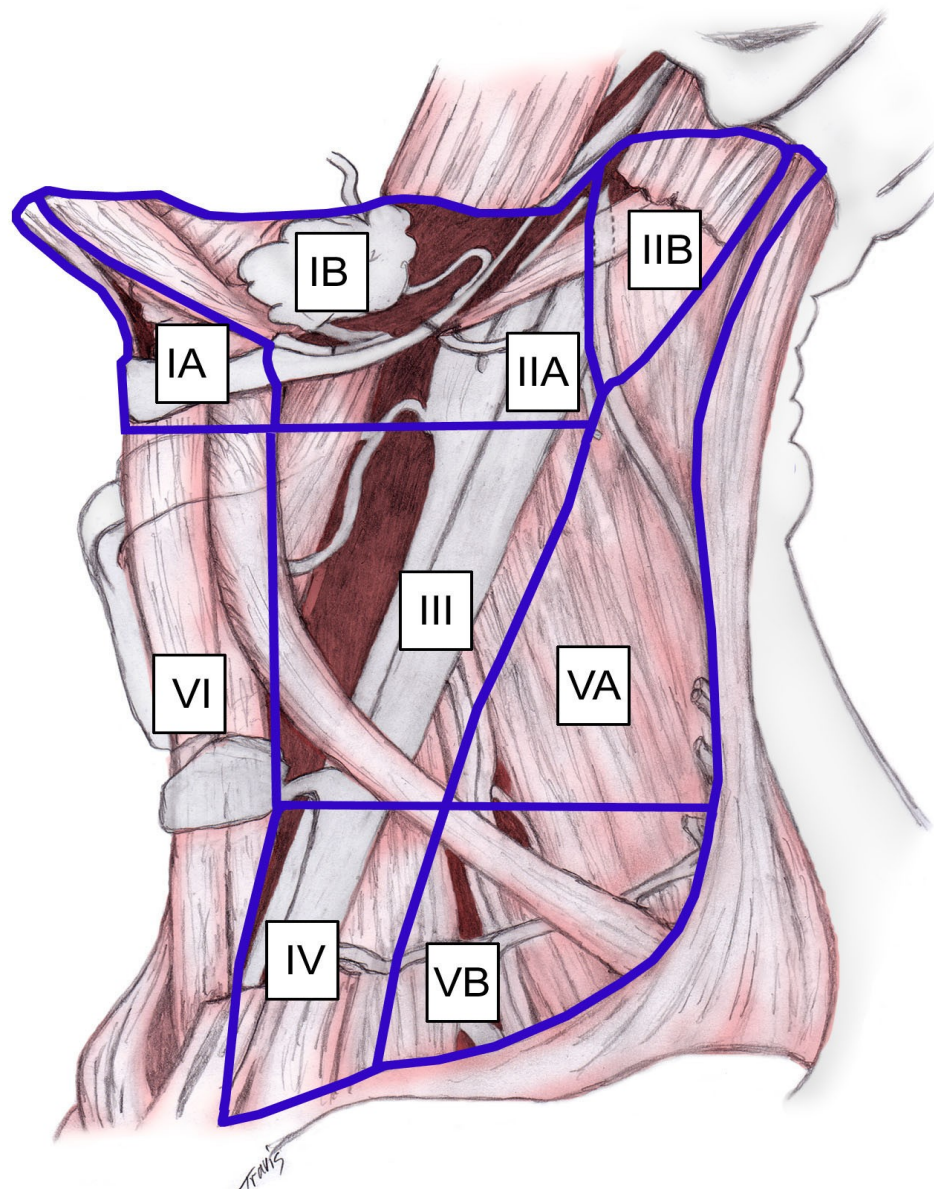
EVROPSKA UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Oblasti krku:

HNSCC – Léčebné modality

CHIRURGIE

PRIMÁRNÍ RADIOTERAPIE (RT)

PRIMÁRNÍ CHEMORADIOTERAPIE

ADJUVANTNÍ RADIOTERAPIE (= chirurgie + RT)

ADJUVANTNÍ CHEMORADIOTERAPIE
(= chirurgie + CHRT)

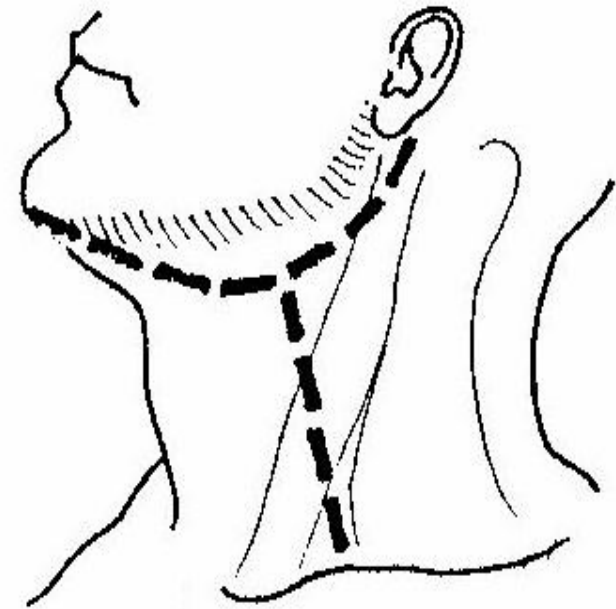
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Léčba krčních metastáz

- Vychází z léčby primárního tumoru (chirurgie x RT)
- Chirurgie → Bloková krční disekce (Neck Dissection)
- Indikace ND
  - terapeutická
  - elektivní
- Odstraňování jednotlivých uzlin („berry picking“) nezlepší léčebný výsledek !!!

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Bloková krční disekce

Odstranění všech fasciálních kompartmentů s krčními uzlinami a nelymfatickými strukturami:
m.sternocleidomastoideus; n.XI, v.jugularis interna

Odstranění všech fasciálních kompartmentů s krčními uzlinami se šetřením jedné nebo více nelymfatických struktur

Odstranění pouze fasciálních kompartmentů s uzlinami v oblastech postižených metastázami

RADIKÁLNÍ

RADIKÁLNÍ MODIFIKOVANÁ

SELEKTIVNÍ

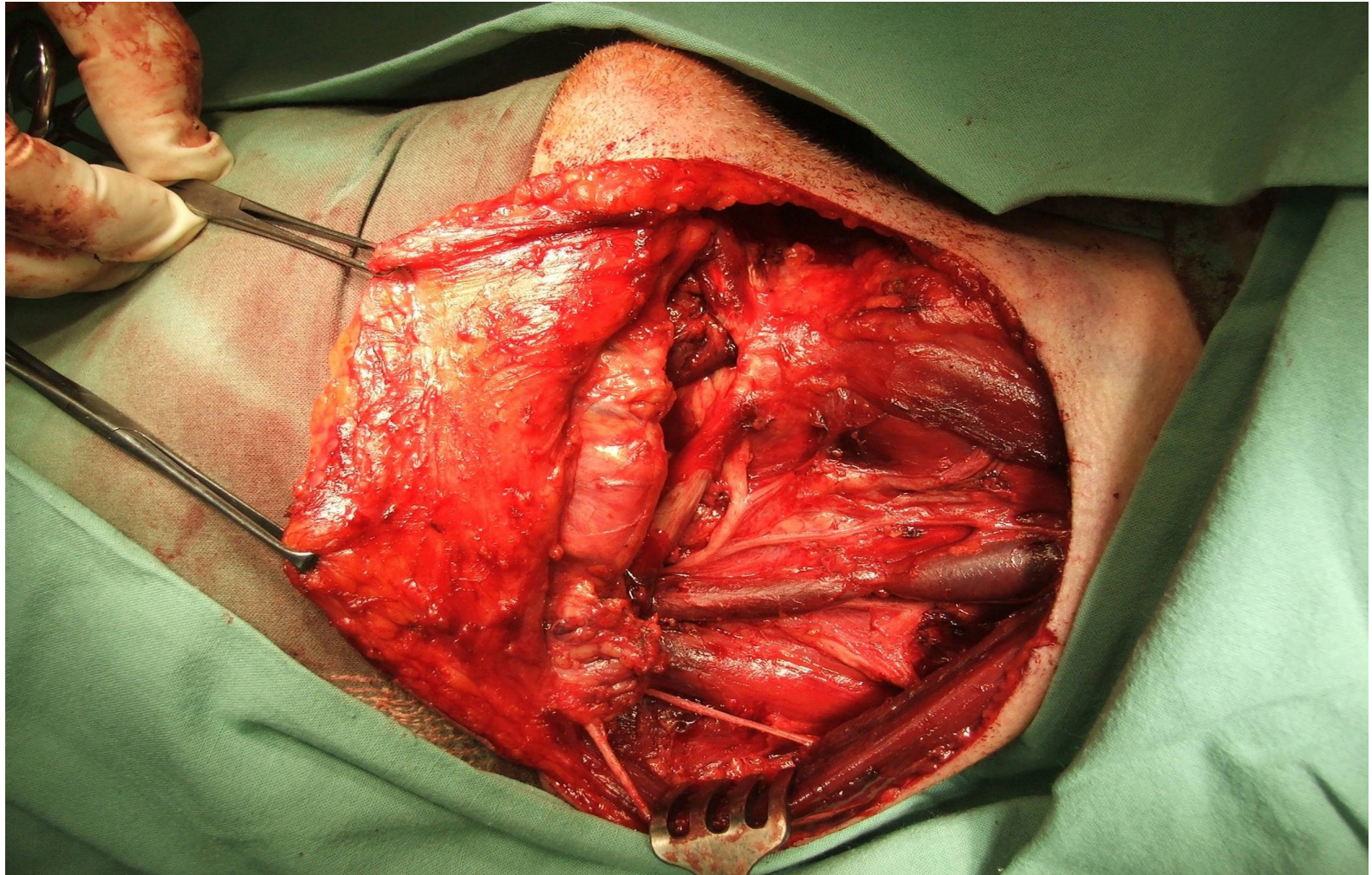
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Modifikovaná radikální bloková krční dissekce

Karcinom hrtanu

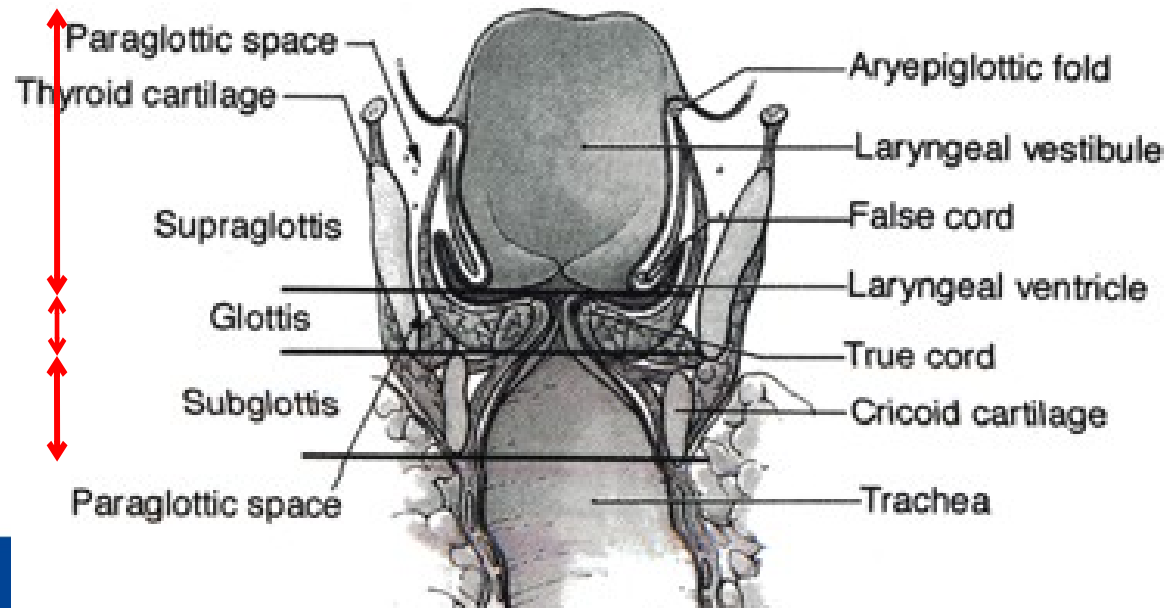
- Incidence USA: 6/100 000 mužů: 1/100 000 žen
ČR: 8/100 000 mužů: 1/100 000 žen
- maximální incidence v 5-7. dekádě života
- prokázaná asociace s kouřením tabáku

- laryngeální oblasti:

SUPRAGLOTIS

GLOTIS

SUBGLOTIS

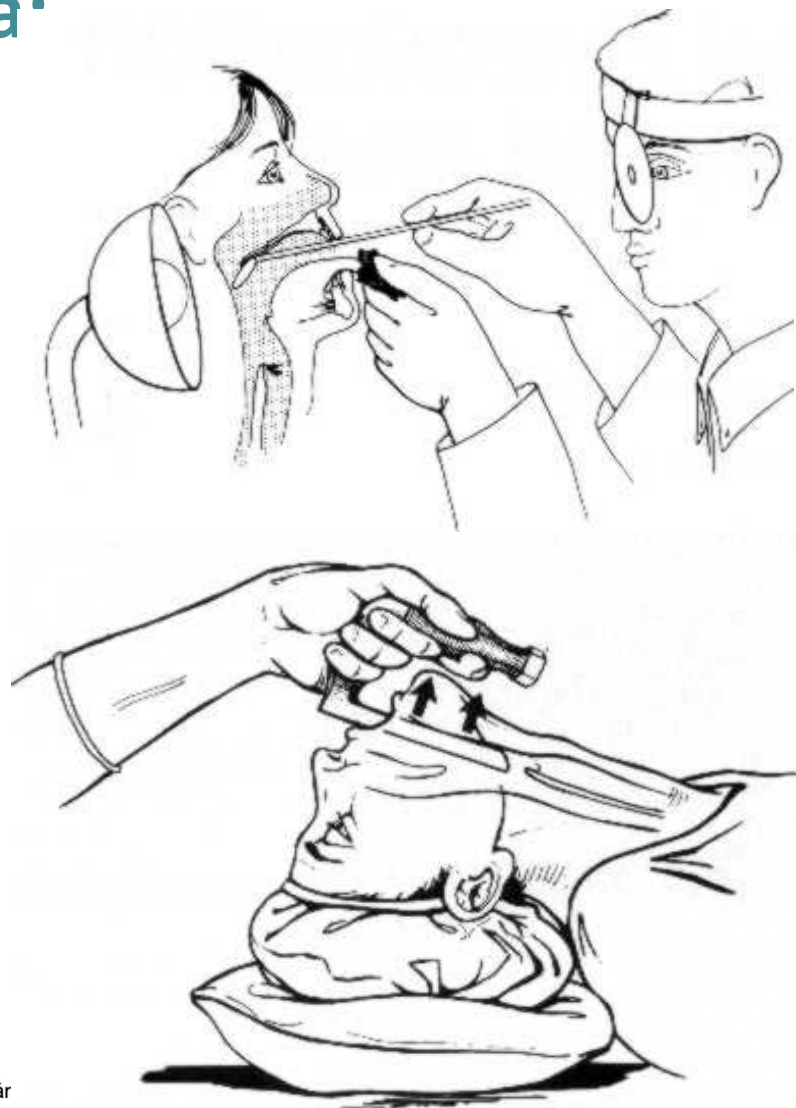

Karcinom hrtanu

Diagnostika

- Nepřímá laryngoskopie/
videoendoskopie +/- NBI, AFI...
- Direktní laryngoskopie (v celkové
anestezii) + histologická verifikace
- Ve vybraných případech možno
provést biopsii i v lokální anestezii
- CT/MRI

Supraglotický karcinom

- **40-50% všech laryngeálních SCC**

- **bohatá lymfatická drenáž** (do obl. II, III), může i přesáhnout střední čáru

- LN metastázy 50-60% v době DG, často bilaterálně

- první symptom – odynofagie, později: dysfonie a inspirační stridor

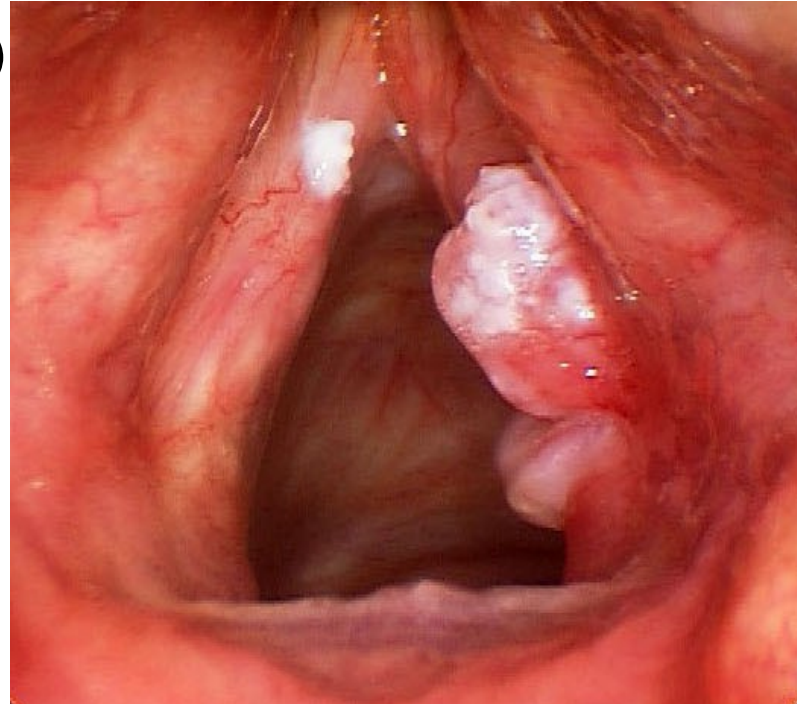
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

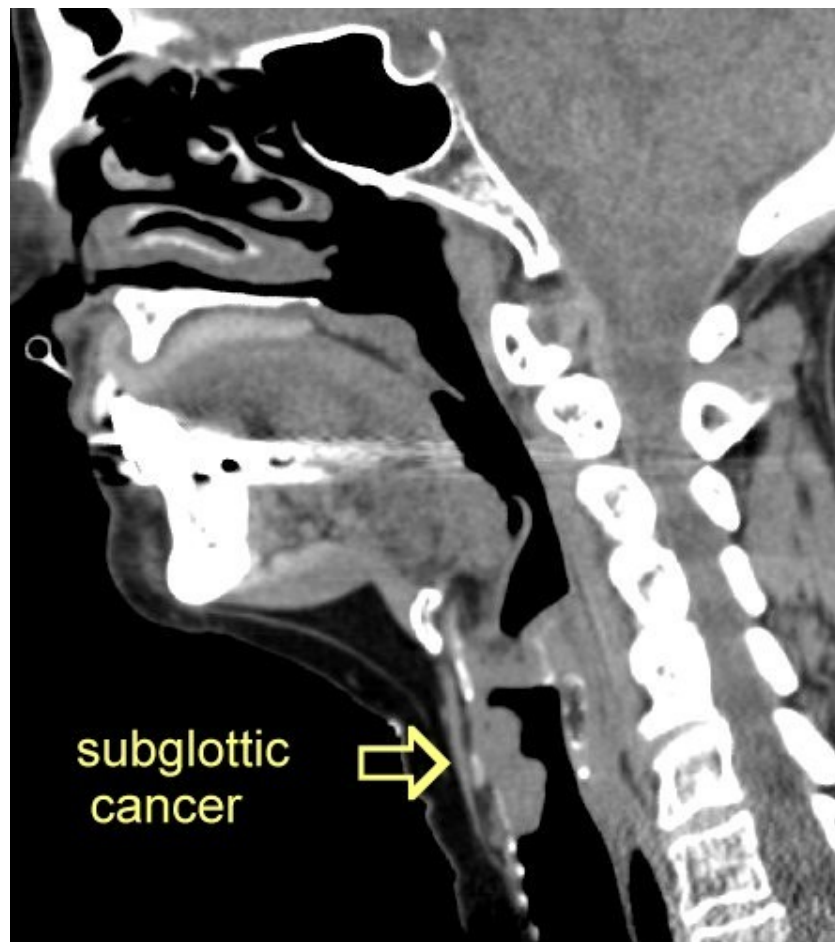
Glotický karcinom

- **50-60% všech laryngeálních SCC**
- minimální lymfatická drenáž (II, III)
- krční metastázy vzácnější (pouze u pokročilých karcinomů)
- **časné** symptomy → **dysfonie**
později – stridor, riziko sufokace !

Subglotický karcinom

- jen **1 - 5%** všech laryngeálních **SCC**
- lymfatická drenáž do **centrálních kompartmentů** (obl.VI) a do obl. III, IV, často oboustranně, někdy i do **horních mediastinálních uzlin** (VII)
- symptomy se většinou objeví v pozdním stádiu: inspirační stridor, dysfonie (při šíření na hlasivky).

Léčba laryngeálního karcinomu

Časný karcinom T1-2:

- endoskopická laserová resekce (TOLS – Trans Oral Laser Surgery)
- parciální laryngektomie
- primární radioterapie

Pokročilý karcinom T3-4:

- totální laryngektomie + radioterapie
- konkomitantní chemoradioterapie +/- záchranná totální laryngektomie

+léčba zevního krku!!

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Chirurgie laryngeálního karcinomu

1) Endoskopický přístup:

(direktní laryngoskopie + operační mikroskop + CO₂-laser)

2) Zevní přístup:

2a) Parciální laryngektomie (LE):

- horizontální (supraglotická) LE
- vertikální LE

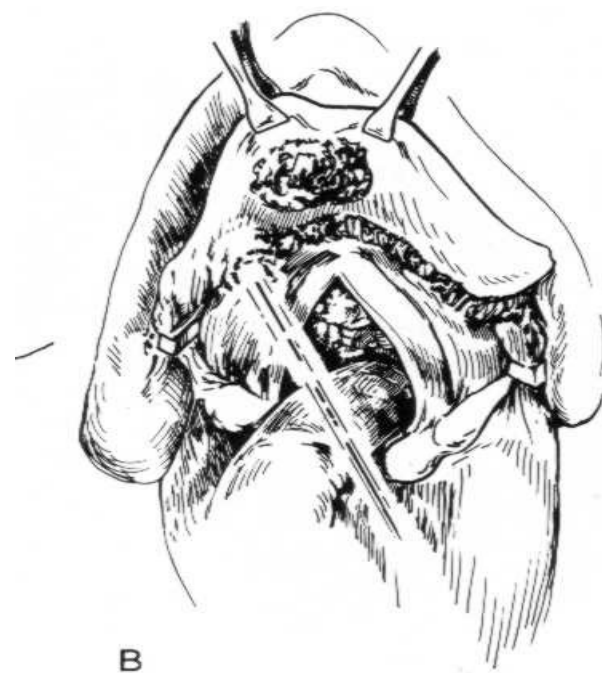
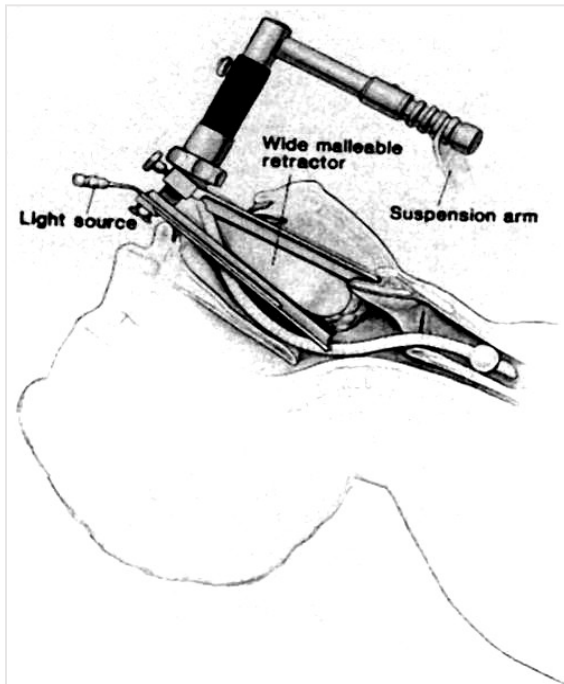
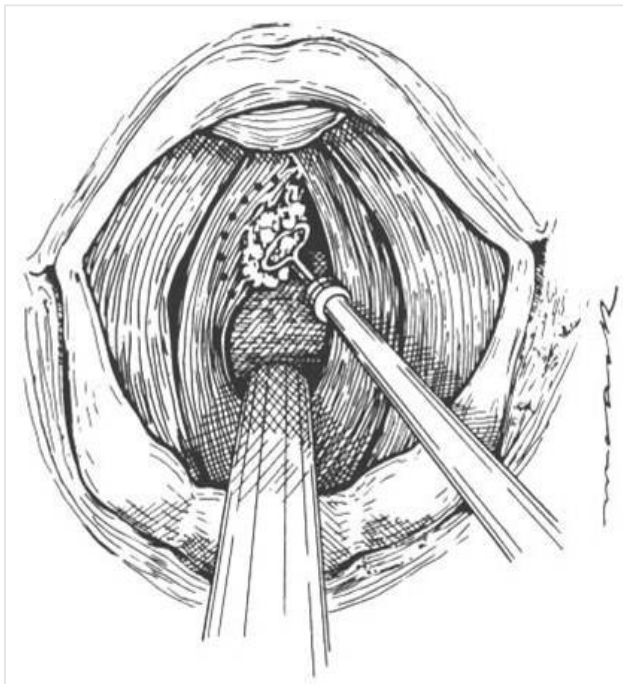
2b) Totální LE

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ad1) Endoskopický přístup: Laser resekce:

- Chordektomie (glotický karcinom T1 – 2)
- Parciální supraglotické laryngeální resekce (T1 – 2)

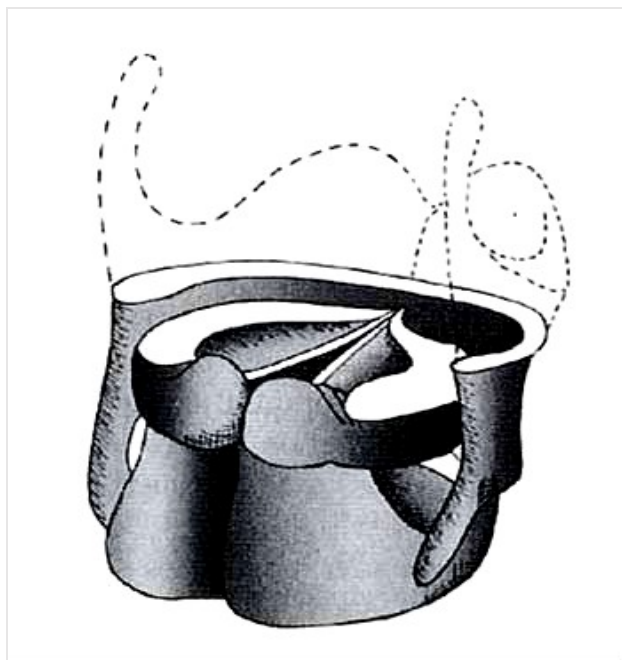
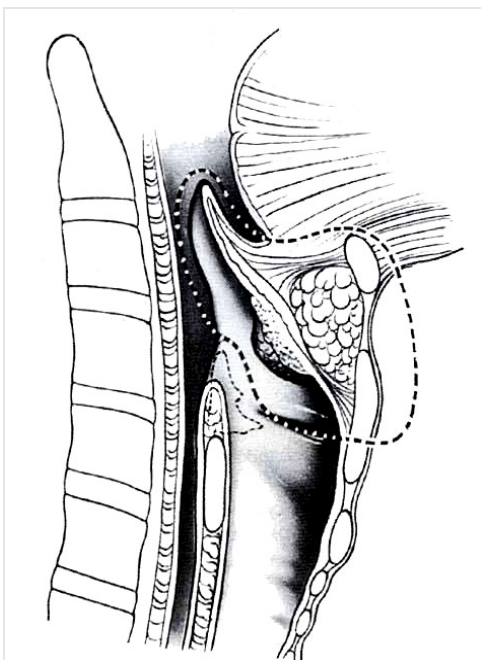

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ad2) zevní přístup: Horizontální (supraglotická) laryngektomie:

- horizontální incize přes štítnou chrupavku
- nad úrovní hlasivek
- odstranění celé supraglotické části hrtanu včetně jazyky

Supraglotický karcinom T1-2 a vzácně i některé T3

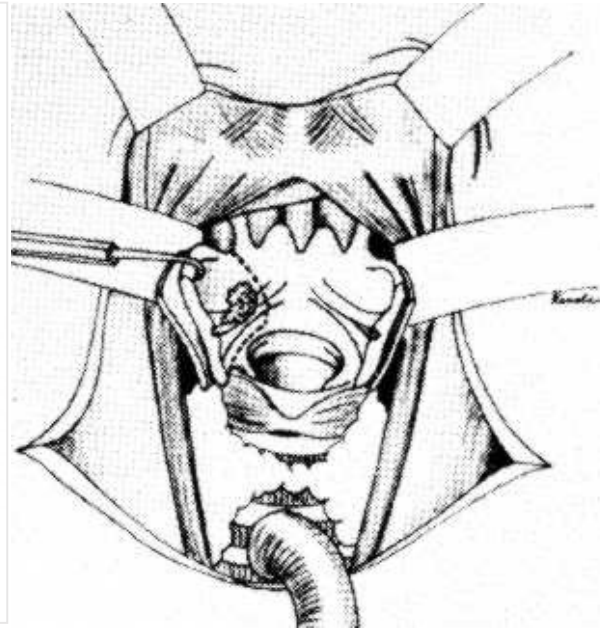
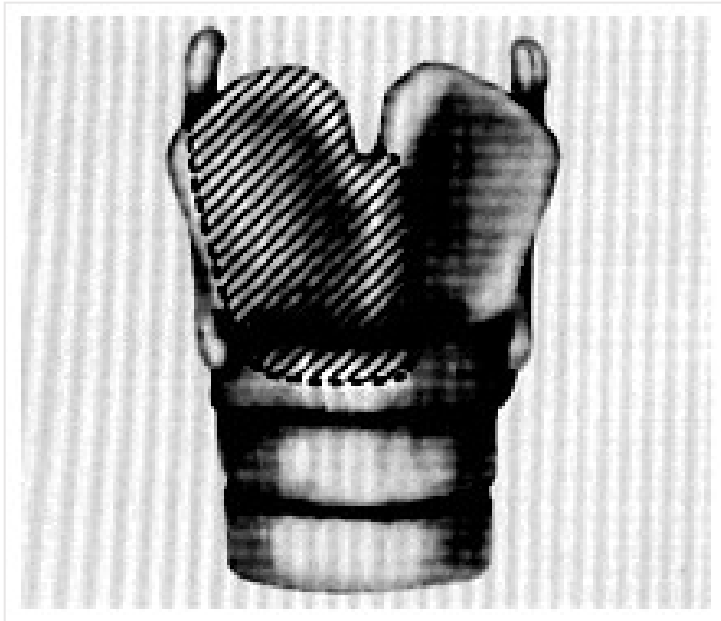

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ad2) zevní přístup:

Vertikální laryngektomie (hemilaryngektomie):

- vertikální incize skrz štítnou chrupavku
- odstranění celé levé nebo pravé poloviny hrtanu

Glotický karcinom T1-2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Totální laryngektomie

Standardní chirurgický výkon pro karcinomy hrtanu

- objemné tumory
- nepohyblivost hlasivek
- invaze do štítné chrupavky
- jasné subglotické šíření
- jasné šíření do hypofaryngu

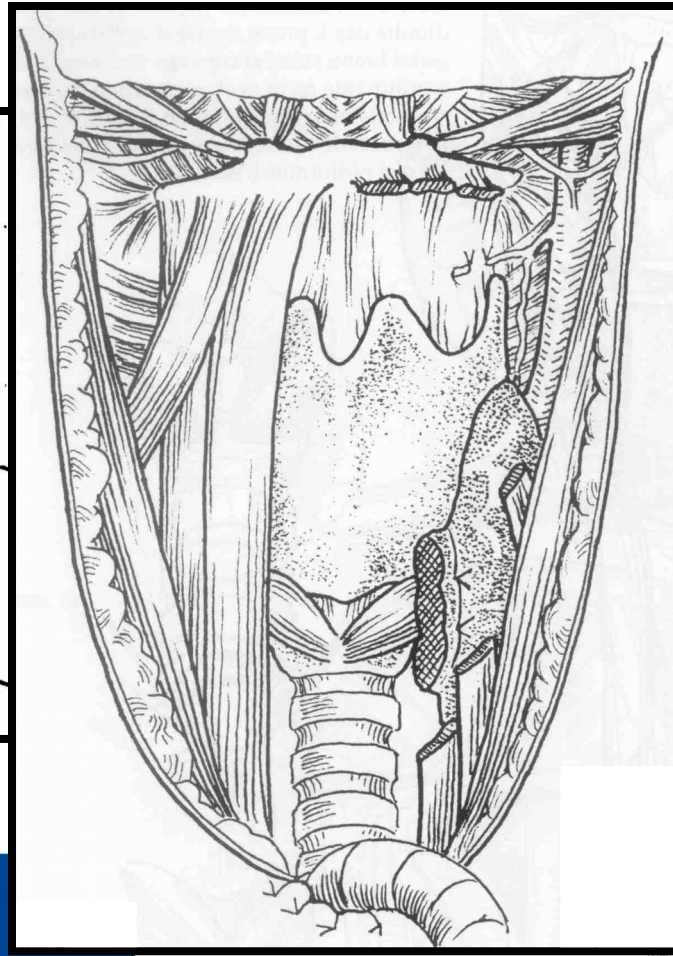
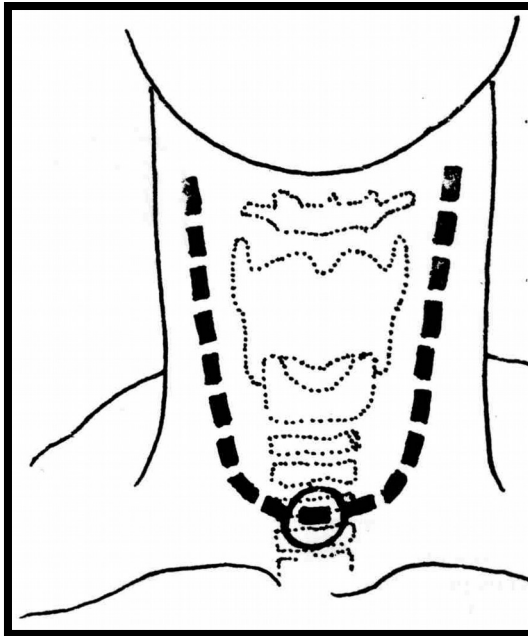

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

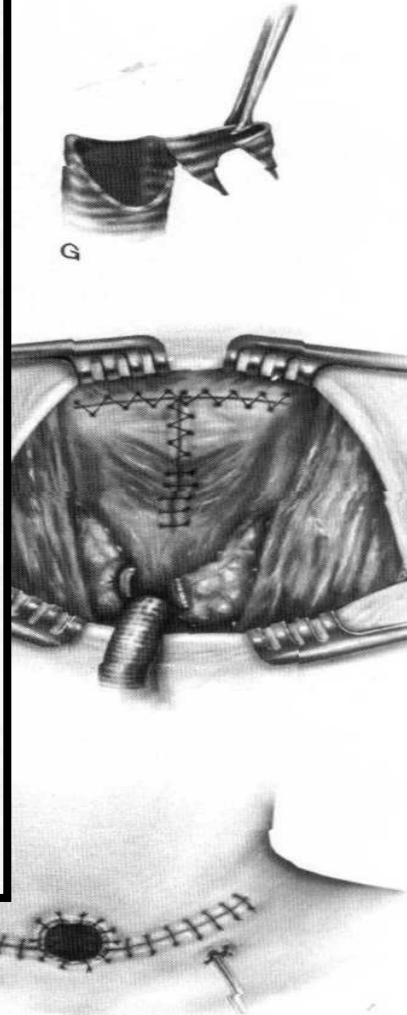
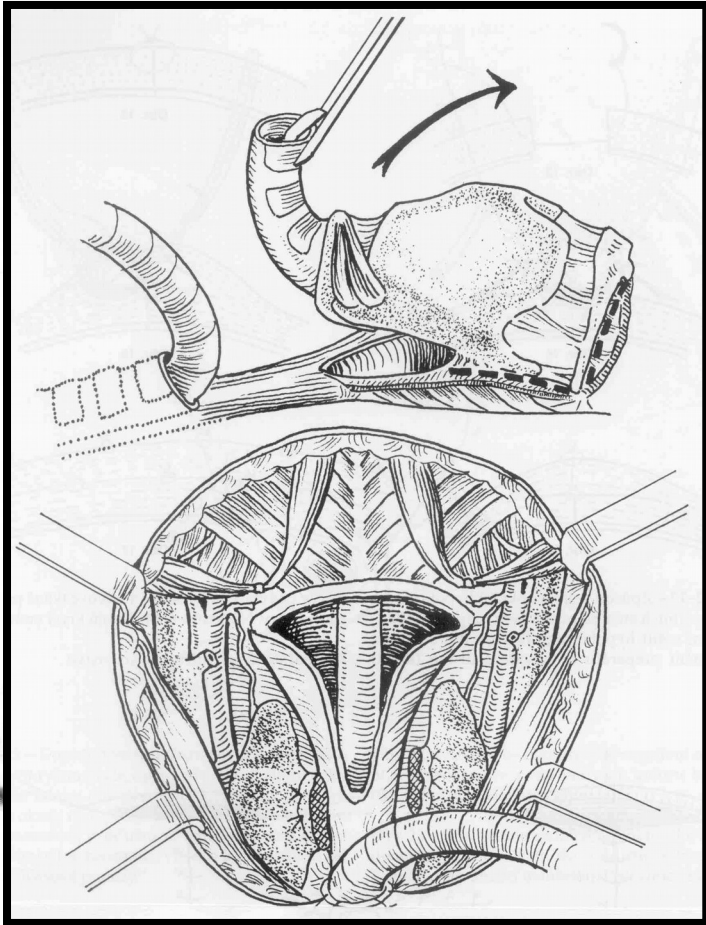
Totální laryngektomie

- Řez tvaru „U“
- nadzdvížení subplatysmálního laloku
- expozice hrtanu
- permanentní tracheostomie

Totální laryngektomie:

- oddělení trachey od jícnu
- otevření hypopharyngu
- řez skrz piriformní recesy a nad jazylkou
- sutura hypopharyngu a kořene jazyka

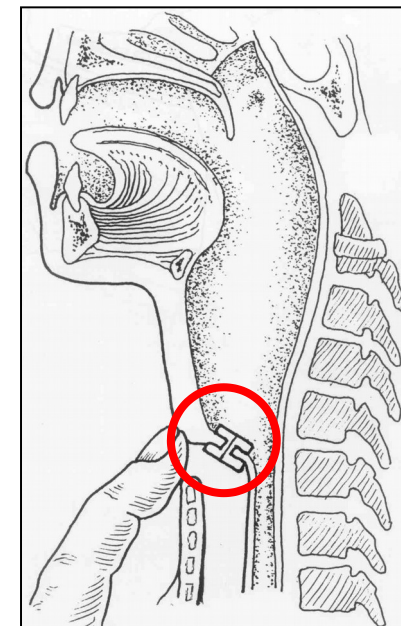
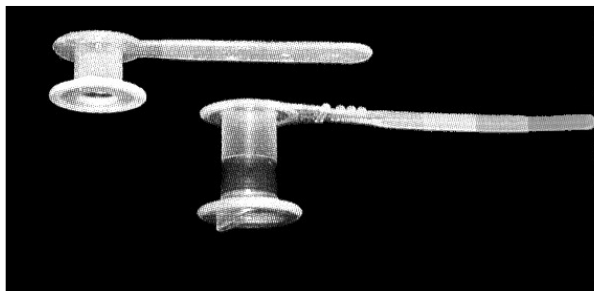
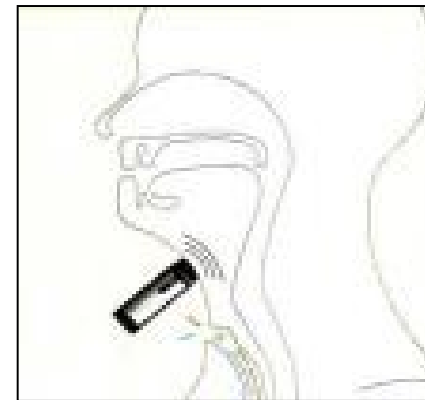

Rehabilitace hlasu po totální laryngektomii

Jícnový hlas

Elektrolarynx

Hlasová protéza

EV
Ev
Op

KOLSTVÍ,
YCHOVÝ

Karcinom hypofaryngu

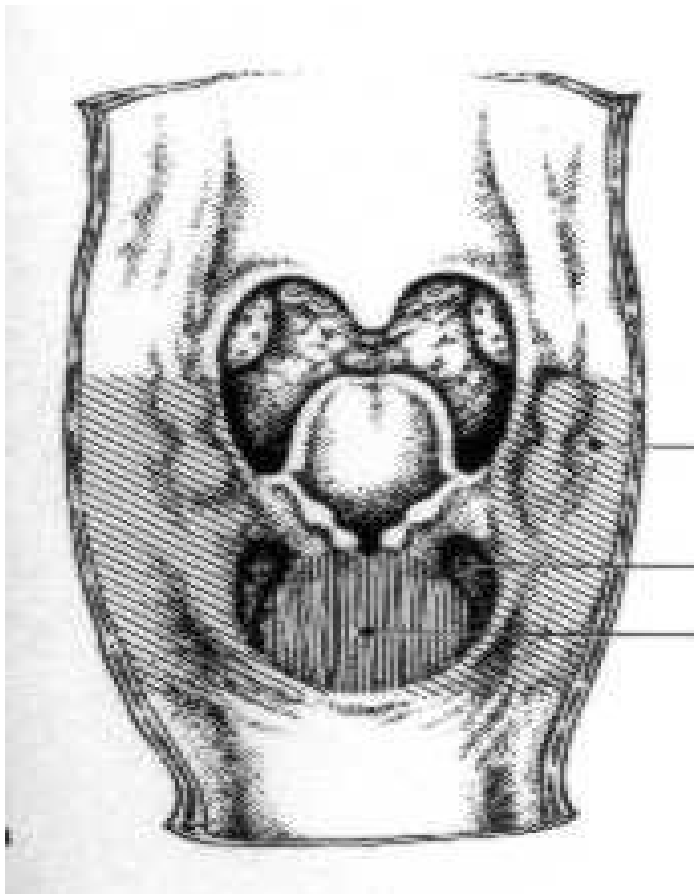
- 10% HNSCC
- nejvyšší incidence v 5.-8. dekádě života
- bohatá lymfatická drenáž
- časté krční metastázy (II-V, retrofaryngeálně, bilat.)
- 75% v pokročilém stádiu v době DG
- hlavní symptomy: dysfagie, odynofagie hubnutí

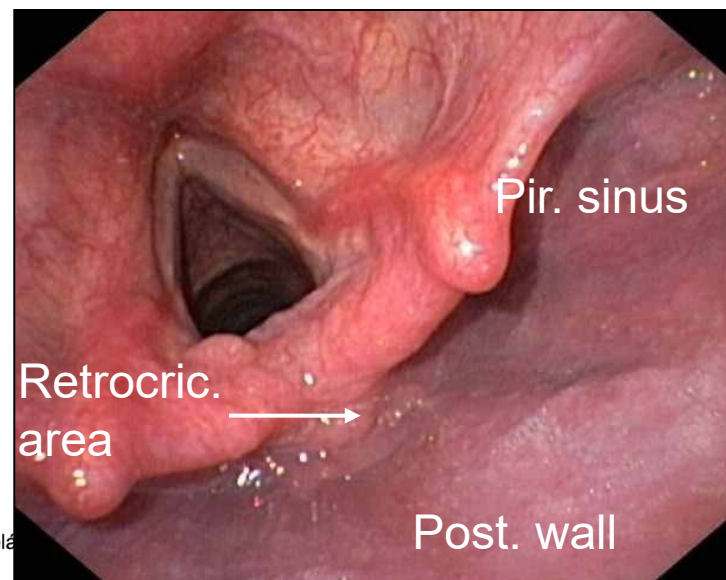
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Oblasti hypofaryngu

- Pyriformní reces
- Retrokrikoidní oblast
- Zadní stěna

Léčba karcinomu hypopharyngu

T1:

Radioterapie NEBO

Parciální faryngektomie s parciální laryngektomií

T2-T4:

Parciální faryngektomie s totální laryngektomií
NEBO

Totální faryngektomie s totální laryngektomií
s adjuvantní radioterapií
NEBO

Konkomitantní chemoradioterapie

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Karcinom hypofaryngu chirurgie:

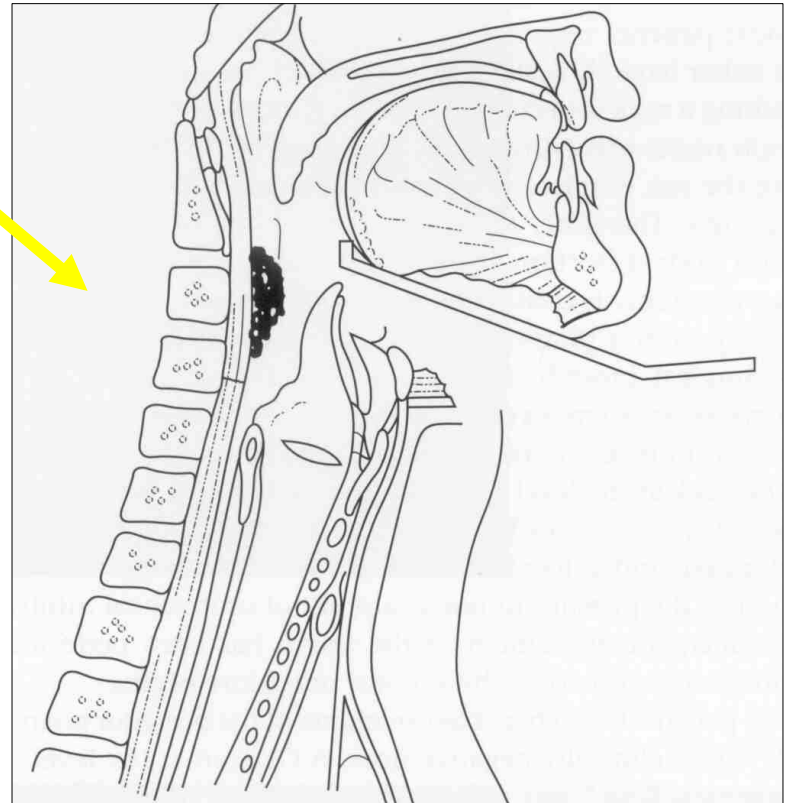
Zadní stěna:
mediální NEBO laterální
faryngotomie

Postkrikoidní oblast:
totální laryngektomie

Piriformní reces :
Laterální faryngotomie + parciální
laryngektomie

NEBO

totální laryngektomie + parciální
(totální) faryngektomie

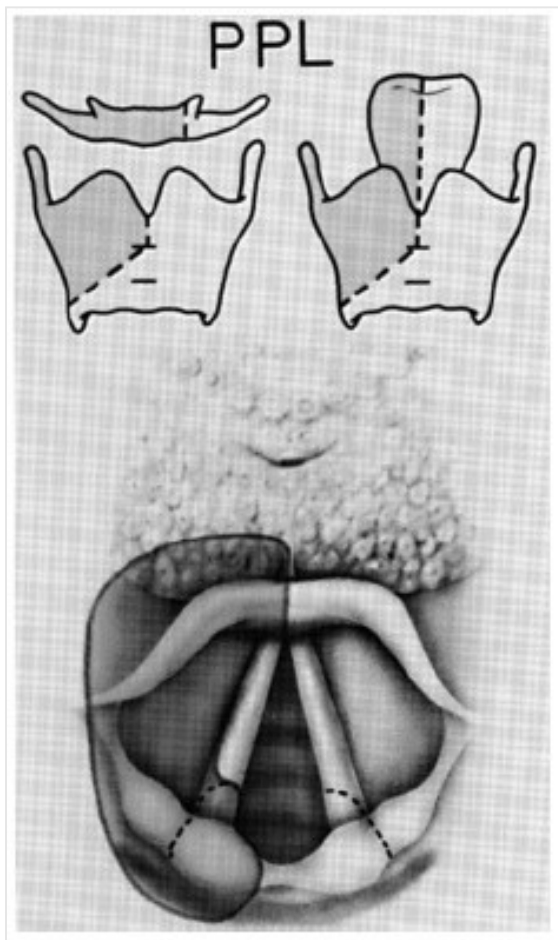

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Parciální laryngofaryngektomie

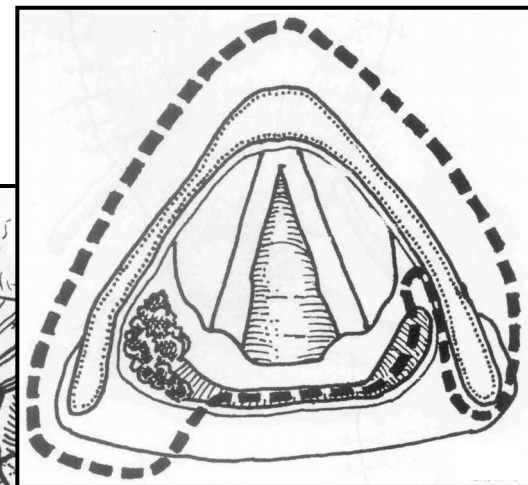
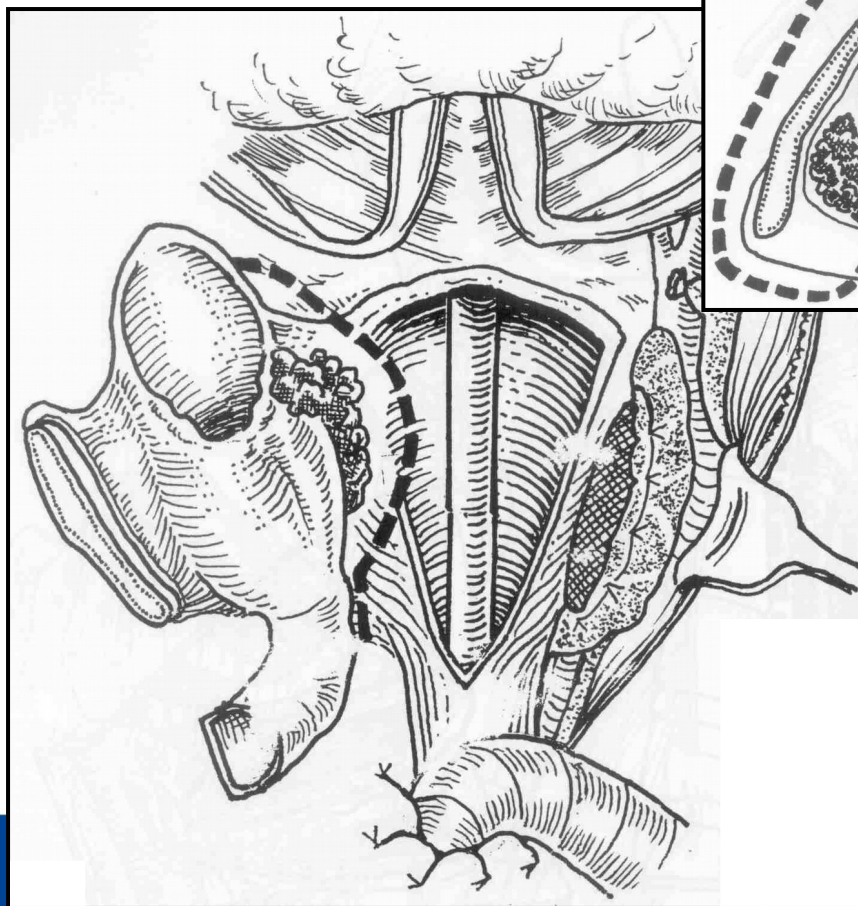
Odstranění částí štítné chrupavky (nutné i u menších tumorů piriform. recesu)

„Marginální zóna“: tumory postihující supraglotis a hypofarynx

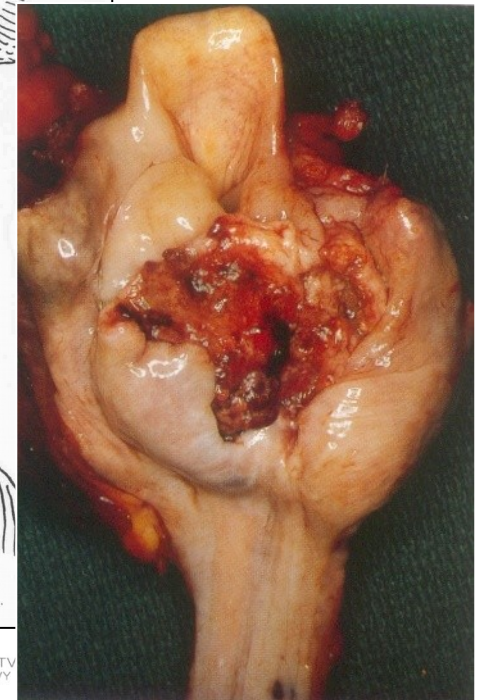
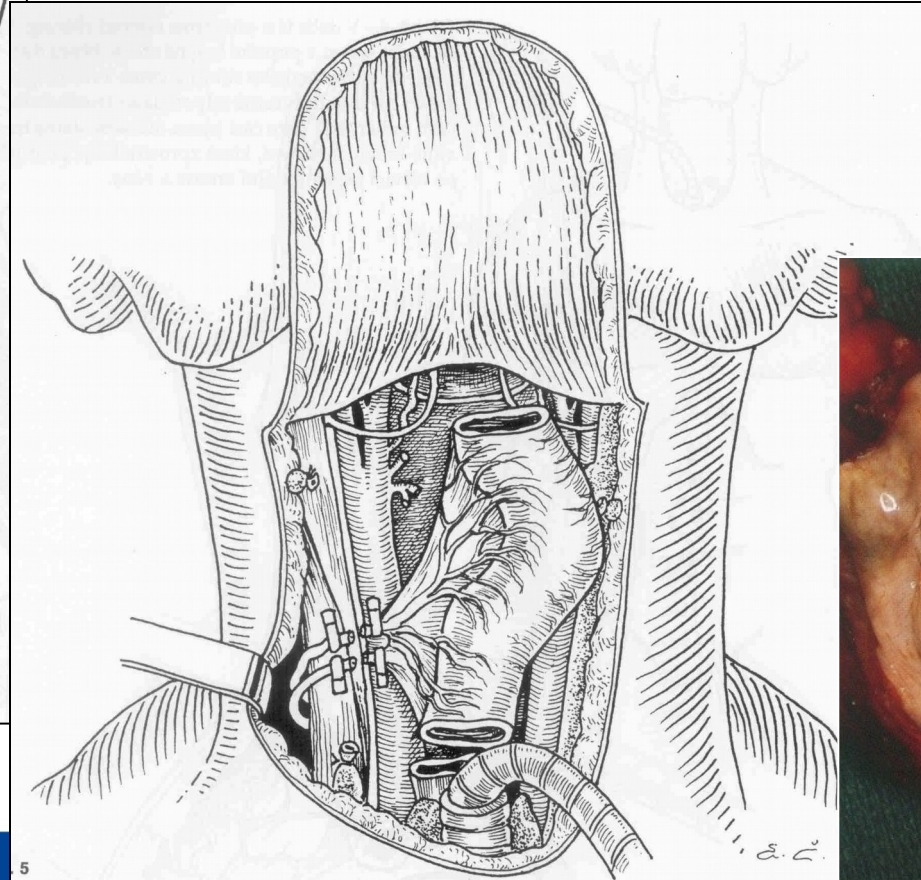
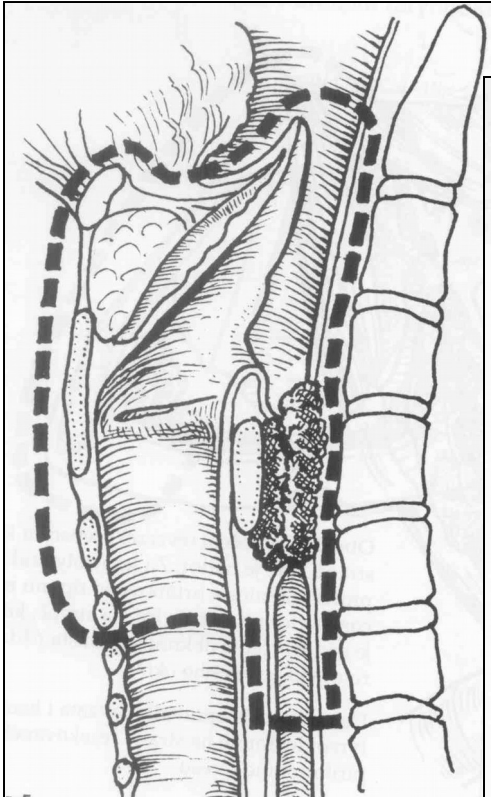
Totální laryngektomie + parciální faryngektomie

Nejčastější chirurgický výkon u karcinomu piriformního recesu

Totální laryngektomie + totální faryngektomie + volný štěp z jejunum

Hypofaryngeální karcinom

5-ti leté přežití:

- Stádium I – 74%,
- Stádium II – 63%,
- Stádium III – 32%,
- Stádium IV – 14%.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Thank you

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

